

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ"
для студентів напряму підготовки
6.030601 "Менеджмент"
денної форми навчання**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016**

Затверджено на засідання кафедри менеджменту та бізнесу.
Протокол № 1 від 27.08.2015 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач І. А. Грузіна

Робоча програма навчальної дисципліни "Основи наукових досліджень" для студентів напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент" денної форми навчання : [Електронне видання] / уклад. І. А. Грузіна. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 41 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій і семінарських (практичних) занять, матеріали для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент" денної форми навчання.

Вступ

Сучасні умови господарювання підвищують роль науки в прийнятті управлінських рішень. Тому майбутньому спеціалісту з менеджменту необхідно мати значний рівень теоретичних знань та практичних умінь у проведенні наукових досліджень та їх ефективної організації.

Менеджер повинен уміти самостійно організовувати свою наукову діяльність, а також знати, як упроваджувати накопичені знання у практичній діяльності. Поряд із цим сучасний керівник потребує досвіду щодо формування наукового потенціалу підприємства, що супроводжується підбором та навчанням високопрофесійного персоналу. Така діяльність також зумовлює необхідність використання наукового підходу.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять, виконують завдання щодо практичного використання одержаних знань. Вивчення теоретичних положень навчальної дисципліни "Основи наукових досліджень" потребує закріплення їх за допомогою практичних занять і це складає значну частину дисципліни.

Навчальна дисципліна "Основи наукових досліджень" є базовою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього ступеня "бакалавр" напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент" денної форми навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 0306 "Менеджмент і адміністрування"	За вибором
Змістовних модулів – 2	Напрямок підготовки 6.030601 "Менеджмент організацій"	Рік підготовки
		3-й
Семестр		
5-й		
Загальна кількість годин: Усього – 108		Лекції
		18 год
		Практичні
		16 год
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 6		Самостійна робота
		74 год
	Вид контролю	
	Освітній ступінь: бакалавр	диференційований залік

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної й індивідуальної роботи становить 46 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання даної навчальної дисципліни є надання студентам необхідних теоретичних основ, методичних рекомендацій та практичних навичок щодо організації та проведення наукових досліджень й впровадження їх результатів у практичну діяльність вітчизняних підприємств.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

вивчення основних категорій науки та дослідницької діяльності в науці;

засвоєння принципів системного підходу та методів системного аналізу як базису наукового мислення;

ознайомлення з сутністю різноманітного інструментарію наукових досліджень;

набуття теоретичних знань й практичних навичок щодо організації науково-дослідних робіт, створення та використання інформаційного забезпечення наукових досліджень, впровадження результатів науково-дослідних робіт та оцінювання їх економічної ефективності.

Об'єктом навчальної дисципліни є процес організації та проведення наукових досліджень.

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні, методичні підходи щодо організації та проведення наукових досліджень.

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу даного модуля є самостійна робота студентів із спеціальною літературою з питань організації науково-дослідної діяльності.

Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши більшість навчальних дисциплін гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: "Економіка підприємства", "Менеджмент", "Економічний аналіз", "Оцінка та аналіз ефективності виробництва". У свою чергу, знання з даної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Технології адміністрування та організації праці на підприємстві", "Планування діяльності підприємства", "Операційний менеджмент", а також виконання тренінгів, міждисциплінарних комплексних курсових робіт, бакалаврських та магістерських дипломних робіт.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

сутність та зміст дослідницької роботи;

технологію дослідницької роботи;

технологію роботи з літературою;
 сутність результатів дослідження;
 методи і моделі наукових досліджень;

ВМІТИ:

працювати з поняттями;
 аналізувати наукову літературу;
 проводити наукове дослідження та подавати його результати;
 формулювати мету, об'єкт та предмет наукового дослідження;
 застосовувати наукові методи у дослідницькій роботі.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними **компетентностями**, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, яких набувають студенти у результаті вивчення навчальної дисципліни

Назва компетентності	Складові компетентності
Здатність досліджувати еволюцію розвитку наукової думки	Класифікувати науки
	Виділяти їх основні функції науки
	Виокремлювати етапи становлення науки
Здатність здійснювати наукові дослідження за різною тематикою	Формулювати тему наукового дослідження
	Виявляти проблеми та формулювати мету наукового дослідження
	Визначати завдання наукового дослідження
	Формулювати основні наукові поняття та визначення
Здатність формувати інформаційні масиви згідно з тематикою наукового дослідження	Встановлювати взаємозв'язок між поняттями та словами
	Отримувати, обробляти, аналізувати інформацію з літературних джерел
	Формулювати аналітичні висновки за результатами аналізу літературних джерел
Здатність використовувати математичні методи у наукових дослідженнях	Подавати результати наукових досліджень
	Застосовувати математичні методи та моделі у економічних дослідженнях
	Будувати математичні моделі взаємозв'язку між економічними явищами та процесами

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в табл. А.1 додатка А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретичні основи науки та наукової діяльності

Тема 1. Наука та наукове мислення. Технологія дослідницької роботи

1.1. Наука як система знань.

Класифікація наук. Основні функції науки. Основні категорії науки: теорія, факт, гіпотеза, концепція. Етапи становлення науки. Наукове мислення.

1.2. Системні елементи теми наукового дослідження.

Постановка теми, проблеми, мети та завдань наукового дослідження. Актуальність теми. Об'єкт та предмет наукового дослідження.

1.3. Структурна модель предметної області.

Види наукових результатів. Достовірність та обґрунтованість наукового результату. Поняття нового наукового результату. Діаграма зацікавлених осіб.

Тема 2. Методика роботи з поняттями

2.1. Поняття. Істотні ознаки предметів.

Взаємозв'язок понять та слів. Зміст та обсяг понять. Відношення між поняттями. Родові та видові поняття. Узагальнення та обмеження понять. Види понять. Визначення. Правила формування визначень.

2.2. Класифікація понять.

Правила формування класифікацій. Помилки у класифікаціях.

Змістовий модуль 2

Технологія проведення наукових досліджень

Тема 3. Технологія роботи з літературою

3.1. Необхідність вивчення наукової літератури.

Типологія науково-технічної інформації, основні види видань. Методика та техніка пошуку інформації. Складання бібліографії.

3.2. Методика вивчення та обробки літературних джерел.

Вивчення книг та статей. Технологія "повільного" та "швидкого" читання. Принципи читання.

3.3. Види аналізу та запам'ятовування інформації.

Анотація, виписка, конспект, наукове реферування, науковий огляд. Етапи роботи з науковою літературою. Цитування.

3.4. Пошук інформації в Інтернеті.

Пошукові системи.

Тема 4. Подання результатів дослідження

4.1. Презентація результатів дослідження.

Стаття, тези доповіді, монографія. Науково-технічний звіт. Звіт студента з НДРС.

4.2. Системні елементи наукової дискусії.

Способи аргументації в науковій дискусії. Загальні уявлення про публічний виступ. Ораторська мова як процес. Імпровізація.

Тема 5. Методи та моделі наукового дослідження

5.1. Математичні методи.

Методи дослідження економічного життя. Аналіз і синтез. Індукція та дедукція. Аналогія. Ідеалізація, абстрагування, ранжування. Методи встановлення причинних зв'язків. Методи емпіричного дослідження: спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент. Методи теоретичного дослідження: абстракція, ідеалізація, формалізація, узагальнення, думковий експеримент, аксіоматичний метод, гіпотетичний метод, моделювання.

5.2. Моделі та моделювання – інструмент науки.

Етапи моделювання. Типи моделей. Економіко-математичне моделювання. Вимоги до моделей.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчального модуля. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	у тому числі		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1 Теоретичні основи науки та наукової діяльності				
<i>Тема 1. Наука та наукове мислення. Технологія дослідницької роботи</i>	24	6	2	16
<i>Тема 2. Методика роботи з поняттями</i>	24	4	4	16
<i>Усього годин за модулем</i>	48	10	6	32

1	2	3	4	5
Змістовий модуль 2				
Технологія проведення наукових досліджень				
Тема 3. Технологія роботи з літературою	24	4	4	16
Тема 4. Подання результатів дослідження	12	2	2	8
Тема 5. Методи та моделі наукового дослідження	24	2	4	18
Усього годин за модулем	60	8	10	42
Усього з дисципліни	108	18	16	74

5. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно містить проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1 Теоретичні основи науки та наукової діяльності	<i>Завдання 1.</i> Формулювання теми, проблеми та мети наукового дослідження. <i>Завдання 2.</i> Структуризація предметної області дослідження	4	Основна: [1; 8]. Додаткова: [12; 18]

Закінчення табл. 5.1

1	2	3	4
	<p><i>Завдання 3.</i> Обґрунтування актуальності теми та корисності очікуваного наукового результату.</p> <p><i>Завдання 4.</i> Формулювання визначення.</p> <p><i>Завдання 5.</i> Формування класифікації поняття.</p> <p><i>Завдання 6.</i> Виявлення істотних ознак об'єктів, що досліджуються</p>	4	<p>Основна: [1; 2].</p> <p>Додаткова: [13]</p>
Змістовий модуль 2 Технологія проведення наукових досліджень	<p><i>Завдання 7.</i> Аналіз наукових текстів.</p> <p><i>Завдання 8.</i> Виявлення в статті структурних елементів відповідного дослідження.</p> <p><i>Завдання 9.</i> Складання анотації до статті</p>	4	<p>Основна: [1].</p> <p>Додаткова: [13; 15]</p>
	<p><i>Завдання 10.</i> Складання конспекту, реферату, анотації наукових робіт (статей, тез доповідей, монографій).</p> <p><i>Завдання 11.</i> Складання бібліографії наукових публікацій за тематикою, що досліджується</p>	2	<p>Основна: [1; 11].</p> <p>Додаткова: [13; 18]</p>
	<p><i>Завдання 12.</i> Класифікація моделей.</p> <p><i>Завдання 13.</i> Емпіричне дослідження економічних об'єктів</p>	2	<p>Основна: [11].</p> <p>Додаткова: [21 – 27]</p>
Разом годин за змістовими модулями		16	

5.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1

Теоретичні основи науки та наукової діяльності

Тема 1. Наука та наукове мислення. Технологія дослідницької роботи

Мета заняття – сформулювати тему, проблему та мету наукового дослідження.

Для досягнення зазначеної мети необхідно вирішити такі завдання:
навчитися формулювати тему, проблему та мету наукового дослідження у їх логічному взаємозв'язку;

здобути навички щодо структуризації предметної області дослідження;

навчитися обґрунтовувати актуальність обраної теми та значущість наукового результату, що прогнозується;

здобути досвід побудови діаграми осіб, зацікавлених у використанні результатів дослідження.

Ключові слова: тема дослідження, актуальність теми, мета дослідження, об'єкт дослідження, предмет дослідження, прикладна проблема, наукова проблема, предметна область, структурна модель предметної області, діаграма зацікавлених осіб.

Порядок роботи. Завдання полягає у формулюванні студентом обраної ним індивідуальної теми дослідження. Зазначимо, що процес формулювання теми наукового дослідження є ітеративним, тому кожен із наступних етапів може спричинити перегляд та корегування попередніх результатів.

Завдання для самостійного виконання

Обрати тему експрес-дослідження. На основі вибраної тематики виконати такі завдання:

1. За літературними джерелами та сайтами Інтернет виявити існуючі прикладні та наукові проблеми за темою дослідження.

2. Обґрунтувати актуальність теми.

3. Сформулювати мету дослідження.

4. Сформулювати завдання дослідження. Виявити його об'єкт та предмет.

5. Обґрунтувати практичну значущість дослідження, вказати можливі зацікавлені організації та особи.

6. Результати проведеної дослідницької роботи оформити у вигляді звіту.

Змістовий модуль 2

Технологія проведення наукових досліджень

Тема 3. Технологія роботи з літературою

Мета заняття – провести аналіз наукової публікації за темою обраного наукового дослідження.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

набути навички щодо аналізу наукових текстів;
навчитися виявляти в науковій статті структурні елементи відповідної дослідницької роботи.

Ключові слова: наукова стаття, структурування наукової статті.

Завдання для самостійного виконання

1. Вибрати наукову статтю за тематикою обраного наукового дослідження та виявити структурні елементи публікації.
2. Скласти анотацію статті.

6. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 69 % (74 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (108 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість

власної професійної підготовки. СРС містить: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних занять; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; написання есе за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю; систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до диференційованого заліку.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1				
Теоретичні основи науки та наукової діяльності				
<i>Тема 1.</i> Наука та наукове мислення. Технологія дослідницької роботи	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання завдань на усвідомлення сутності основних категорій науки, щодо забезпечення достовірності та обґрунтованості наукового результату	16	Презентація результатів	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [12; 16; 17; 22]

Продовження табл. 6.1

1	2	3	4	5
<i>Тема 2. Методика роботи з поняттями</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання завдань щодо усвідомлення правил формування визначень, розмежування родових та видових занять. Підготовка до контрольної роботи	16	Презентація результатів	Основна: [4 – 8]. Додаткова: [18; 21; 27]
Усього за змістовим модулем 1		32		
Змістовий модуль 2 Технологія проведення наукових досліджень				
<i>Тема 3. Технологія роботи з літературою</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання практичних завдань щодо аналізу літературних джерел, складання анотацій. Виконання практичних завдань, спрямованих на пошук інформації в Інтернет за допомогою пошукових систем. Виконання есе за темою "Ораторська мова як процес. Імпровізація". Підготовка до контрольної роботи	16	Презентація результатів	Основна: [7 – 11]. Додаткова: [12; 27]
<i>Тема 4. Подання результатів дослідження</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до контрольної роботи	8	Презентація результатів	Основна: [1; 3; 8]. Додаткова: [12; 16; 17; 22]

1	2	3	4	5
Тема 5. Методи та моделі наукового дослідження	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання практичних завдань щодо застосування методів емпіричного дослідження економіки. Підготовка до контрольної роботи	18	Презентація результатів	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [12; 16; 17; 22]
Усього за змістовим модулем 2		42		
Усього		74		

6.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Наука та наукове мислення. Технологія дослідницької роботи

1. Специфіка наукового мислення.
2. Принципові відмінності між природничими та суспільними науками.
3. Фази розвитку зрілої науки.

Тема 2. Методика роботи з поняттями

1. Зміст та обсяг понять.
2. Родові та видові поняття.
3. Види понять.
4. Правила формулювання визначень.
5. Вимоги до класифікацій.

Тема 3. Технологія роботи з літературою

1. Сутність технології роботи з науковою літературою.
2. Правила складання бібліографії.
3. Правила складання анотації.
4. Основні етапи роботи з літературними джерелами в рамках наукового дослідження.

5. Порядок ознайомлення з різними видами літератури за темою дослідження.

6. Призначення "швидкого" способу читання.

7. Основні елементи структурування наукової статті.

8. Основні джерела бібліографічних даних.

9. Основні види записів, які необхідні під час роботи з науковою літературою.

Тема 4. Подання результатів дослідження

1. Вимоги щодо результатів наукового дослідження.

2. Принципові відмінності наукового огляду від конспекту декількох літературних джерел.

3. Форми представлення результатів наукових досліджень.

Тема 5. Методи та моделі наукового дослідження

1. Етапи розроблення гіпотези в ході науково-дослідної роботи.

2. Етапи наукового дослідження.

3. Відмінність між науковою та прикладною проблемою.

4. Співвідношення об'єкта та предмета дослідження.

5. Методи наукових досліджень.

6. Сутність економіко-математичного моделювання.

7. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь);

групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні і групові;

в) для комплексного оцінювання засвоєння програмного матеріалу:

індивідуальне здавання виконаних робіт.

8. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 8.1 і 8.2).

Таблиця 8.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
Тема 1. Наука та наукове мислення. Технологія дослідницької роботи	Лекція проблемного характеру з питання "Значущість наукового мислення у сучасних умовах", робота в малих групах, презентація результатів
Тема 2. Методика роботи з поняттями	Міні-лекція з питання "Правила формування наукових понять", банки візуального супроводу
Тема 3. Технологія роботи з літературою	Лекція проблемного характеру з питання "Ефективні методи роботи з літературою", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 4. Подання результатів дослідження	Міні-лекція з питання "Основні правила представлення результатів наукового дослідження", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 5. Методи та моделі наукового дослідження	Лекція проблемного характеру з питання "Вибір методів наукового дослідження", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання,

але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх студентів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втолювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного студента, так і колективними, тобто виступи двох та більше студентів.

Метод Дельфі використовується з метою досягнення консенсусу в експертних оцінках і передбачає надання можливості висловити свої думки групі експертів, що працюють індивідуально в різних місцях. Під час вибору управлінського рішення за цим методом академічну групу розділяють, наприклад, на п'ять малих груп. Чотири групи є робочими, вони розробляють і приймають управлінське рішення, а п'ята група є експертною. Аналіз та варіанти управлінських рішень робочих груп усереднюються цією групою. Експертна група може бути поділена за спеціалізаціями.

Комп'ютерна симуляція (гра) – це метод навчання, що спирається на використання спеціальних комп'ютерних програм, за допомогою яких можливе віртуальне моделювання бізнес-процесу. Студенти можуть змінювати параметри й дані, приймати рішення та аналізувати наслідки таких рішень. Метою використання даного методу є розвиток системного мислення студентів, їх здібностей до планування, формування вмінь розпізнавати й аналізувати проблеми, порівнювати й оцінювати альтернативи, приймати оптимальні рішення й діяти в умовах обмеженого часу.

Метод сценаріїв полягає в розробленні ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у перспективі.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

Таблиця 8.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
Тема 1. Наука та наукове мислення. Технологія дослідницької роботи	Практичне заняття. Тема "Дослідження еволюції розвитку науки як системи знань"	Семінари-дискусії, презентації

1	2	3
<i>Тема 2. Методика роботи з поняттями</i>	<i>Завдання 1. Обґрунтування актуальності теми та корисності очікуваного наукового результату</i>	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі
<i>Тема 3. Технологія роботи з літературою</i>	<i>Практичне заняття. Тема "Виявлення істотних ознак об'єктів, що досліджуються"</i>	Семінари-дискусії, презентації
<i>Тема 4. Подання результатів дослідження</i>	<i>Завдання 2. Аналіз наукових текстів</i>	Робота в малих групах, мозкові атаки
<i>Тема 5. Методи та моделі наукового дослідження</i>	<i>Завдання 3. Емпіричне дослідження економічних об'єктів</i>	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі, комп'ютерна симуляція, метод сценаріїв, презентації

9. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє зарахувати студенту вивчення дисципліни, – 60 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегроване* оцінювання результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних завдань;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на заняттях;
- перевірка есе за заданою тематикою та презентування результатів;
- проведення поточного тестування;
- проведення письмової контрольної роботи;
- експрес-опитування.

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі письмової контрольної роботи.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової

знижує кількість балів. Під час оцінювання індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Поточний тестовий контроль проводиться три рази за семестр. Тест включає запитання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Підсумкова письмова контрольна робота проводиться два рази за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та оброблення, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є:

здатність проводити критичне та незалежне оцінювання певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;

оформлення роботи.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 60.

Зразок завдання до модульної контрольної роботи

Теоретична частина

1. Мислення, спрямоване на пізнання глибинної сутності реального світу та відповідне критеріям доказовості, об'єктивності, системності – це:

- а) наукове мислення;
- б) абстрактне мислення;
- в) творче мислення.

2. Об'єктивно в природі існують:

- а) закони;
- б) факти;
- в) принципи.

3. Пояснююча функція науки дозволяє:

- а) зрозуміти, як складений світ, чому відбуваються ті чи інші явища;
- б) отримати відповіді на питання типу "Що буде, якщо...?";
- в) отримати прогноз розвитку тих чи інших явищ.

4. Наукові дослідження бувають таких видів:

- а) тимчасові та постійні;
- б) основні та другорядні;
- в) фундаментальні та прикладні.

5. Тема, що виникає в результаті розвитку тематики проблем конкретної групи наукових досліджень, має назву:

- а) ініціативна;
- б) замовна;
- в) колективна;
- г) індивідуальна.

6. Об'єкт дослідження – це:

а) явище (предмет чи процес), яке породжує проблемну ситуацію та внаслідок чого обрано для вивчення;

б) бік явища (предмета чи процесу), який розглядається в конкретній дослідницькій роботі.

7. Ефект від упровадження результатів науково-дослідної роботи, який передбачає скорочення витрат матеріальних ресурсів належить до:

- а) науково-технічних ефектів;
- б) економічних ефектів.

8. Як правило, робочий план необхідно скласти:

- а) під час розробленням гіпотези та методики дослідження;
- б) перед розроблення гіпотези та методики дослідження;
- в) після розроблення гіпотези та методики дослідження.

9. Наукове реферування – це:

- а) коротке викладення первинного документа з основними фактичними даними та висновками;
- б) коротка характеристика первинного документа з точки зору призначення, форми та інших особливостей.

10. До параметрів оформлення бібліографії не належить:

- а) мова;
- б) тематика;
- в) обсяг;
- г) період.

11. До періодичних видань не належить:

- а) книги;
- б) газети;
- в) журнали.

12. Текст, який містить синтезовану інформацію з декількох документів – це:

- а) анотація;
- б) виписка;
- в) конспект;
- г) науковий огляд.

13. Бібліографія не містить:

- а) назву джерела;
- б) місце видання;
- в) обсяг сторінок;
- г) виписки з книг.

14. Основними видами пошуку за ключовими словами є:

- а) основний та додатковий пошук;
- б) простий та складний пошук;
- в) пошук із використанням символів та пошук із використанням функцій.

15. *Опис результатів, що отримані за розглянутими питаннями, як авторами роботи, так й іншими дослідниками, має назву:*

- а) монографія;
- б) науково-технічний звіт;
- в) тези доповіді;
- г) дисертація.

16. *Обсяг доповіді як однієї з форм презентації результатів дослідження щодо обсягу статті повинен бути:*

- а) значно більший;
- б) такий самий;
- в) менший.

17. *Наведення результатів наукового дослідження здійснюється з метою:*

- а) звітності з наукової діяльності;
- б) збирання нової інформації за темою;
- в) апробації результатів.

18. *Онлайнова служба, що здійснює пошук інформації в Інтернеті за ключовими словами та видає користувачеві список посилки на ті сайти, які задовольняють критерію пошуку, – це:*

- а) пошукова машина;
- б) класифікатор.

19. *Метою яких досліджень є пізнання законів природи та суспільства:*

- а) фундаментальних;
- б) прикладних;
- в) фундаментальних та прикладних.

20. *Поняття, які відображають предмети, існування яких неможливо без існування яких-небудь інших предметів, мають назву:*

- а) абстрактні;
- б) конкретні;
- в) безвідносні;
- г) співвідносні.

Практична частина

За обраною темою наукового дослідження виконати завдання:

1. Виявити існуючі прикладні та наукові проблеми за темою дослідження.

2. Обґрунтувати актуальність теми.
3. Сформулювати мету та завдання дослідження. Побудувати алгоритм процесу формулювання мети.
4. Виявити об'єкт та предмет наукового дослідження.
5. Провести структурування та аналіз предметної області.
6. Обґрунтувати практичну значущість дослідження, вказати зацікавлені організації та особи. Побудувати діаграму зацікавлених осіб.

Підсумкові бали за контрольну роботу складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Теоретична частина (максимум – 10 балів):

правильна відповідь на тестове запитання оцінюється у 0,5 бала.

Практична частина (максимум – 14 балів):

2 бали – за виявлення існуючих прикладних та наукових проблем за темою дослідження.

1 бал – за чітке обґрунтування актуальності теми.

2 бали – за чітко сформульовані мету та завдання дослідження.

2 бали – за вірне виявлення об'єкта та предмета дослідження.

3 бали – за чіткі структурування та аналіз предметної області.

3 бали – за обґрунтування практичної значущості дослідження, вірне визначення можливих зацікавлених організацій та осіб.

1 бал – за побудову діаграми зацікавлених осіб.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 10.1.

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання			Оцінка рівня сформованості компетентностей	
						Форми контролю	Макс. бал
1	2	3	4			5	6
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи науки та наукової діяльності							
Здатність класифікувати науки, виділяти їх основні функції, виокремлювати етапи становлення	1, 2	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 1. Наука та наукове мислення. Технологія дослідницької роботи	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Виконання завдань щодо дослідження еволюції розвитку науки як системи знань	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
		СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
					Виконання завдань на усвідомлення сутності основних категорій науки		
Здатність формулювати тему, проблеми, мету та завдання наукового дослідження	3, 4	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 1. Наука та наукове мислення. Технологія дослідницької роботи	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Виконання завдань щодо виокремлення системних елементів теми наукового дослідження, структуризації предметної області дослідження	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
						Захист практичного завдання за темою	5

1	2	3		4		5	6
		СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
					Виконання практичних завдань щодо забезпечення достовірності та обґрунтованості наукового результату		
Здатність формулювати основні наукові поняття та визначення	5, 6	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 2. Методика роботи з поняттями	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Виконання завдань щодо усвідомлення правил формування визначення	Активна участь у виконанні практичних завдань
		СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
					Підготовка до контрольної роботи		
Виконання завдань щодо усвідомлення правил формування визначень							
Здатність встановлювати взаємозв'язок між поняттями та словами	7, 8	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 2. Методика роботи з поняттями	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Виконання завдань щодо виявлення взаємозв'язку між поняттями та словами	Активна участь у виконанні практичних завдань
			СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ

1	2	3	4		5	6	
				Виконання практичних завдань щодо розмежування родових та видових занять			
Змістовий модуль 2. Технологія проведення наукових досліджень							
Здатність отримувати, обробляти, аналізувати інформацію з літературних джерел	9, 10	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 3. Технологія роботи з літературою	Робота на лекції	1
						Експрес КР 2	4
			2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо засвоєння методики вивчення та оброблення літературних джерел	Підсумкова контрольна робота	24
						Активна участь у виконанні практичних завдань	1
		СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
					Підготовка до контрольної роботи		
Виконання практичних завдань щодо аналізу літературних джерел, складання анотацій							
Здатність формулювати аналітичні висновки за результатами аналізу літературних джерел	11	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 3. Технологія роботи з літературою	Робота на лекції	1
						Захист есе	3
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
			Виконання есе за темою "Ораторська мова як процес. Імпровізація"				

1	2	3		4		5	6
	12	Ауд.	2	Практичне заняття	Вирішення завдань, спрямованих на засвоєння технології "швидкого" читання	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Виконання практичних завдань, спрямованих на пошук інформації в Інтернет за допомогою пошукових систем	Захист практичного завдання за темою	5
Здатність представляти результати наукових досліджень	13, 14	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 4. Подання результатів дослідження	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Вирішення завдань з написання звіту з науково-дослідницької роботи студента	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
		СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
					Підготовка до контрольної роботи		
Здатність застосувати математичні методи та моделі у економічних дослідженнях	15, 16	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 5. Методи та моделі наукового дослідження	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо засвоєння методів дослідження економічних явищ та процесів	Захист практичного завдання за темою Активна участь у виконанні практичних завдань	5 1
		СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
					Виконання практичних завдань щодо застосування методів емпіричного дослідження економіки		

Закінчення табл. 10.1

1	2	3		4		5	6
Здатність будувати математичні моделі взаємозв'язку між економічними явищами та процесами	17	Ауд.	2	Лекція	Вирішення проблемних питань за вивченим лекційним матеріалом	Робота на лекції	1
						Підсумкова контрольна робота	24
	СРС	10	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ		
				Підготовка до контрольної роботи			
Усього годин		108	Загальна максимальна кількість балів з дисципліни				100
з них:			з них:				
аудиторні		34	поточний контроль				100
самостійна робота		74	підсумковий контроль				

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 10.2.

Таблиця 10.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота					Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			100
T1	T2	T3	T4	T5	
9	13	40	6	32	

Примітка. T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 10.3.

Таблиця 10.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекції	Практичні	КР	Завдання за темами	Есе	Усього
Змістовий модуль 1	Тема 1	1 тиждень		1				1
		2 тиждень	1					1
		3 тиждень		1		5		6
		4 тиждень	1					1
	Тема 2	5 тиждень		1				1
		6 тиждень	1		4			5
		7 тиждень		1		5		6
		8 тиждень	1					1
Змістовий модуль 2	Тема 3	9 тиждень		1	24			25
		10 тиждень	1		4			5
		11 тиждень		1		5		6
		12 тиждень	1				3	4
	Тема 4	13 тиждень		1				1
		14 тиждень	1		4			5
	Тема 5	15 тиждень		1		5		6
		16 тиждень	1					1
		17 тиждень		1	24			25
Усього			8	9	60	20	3	100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 10.4).

Таблиця 10.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Ашеро́в А. Т. Подготовка, экспертиза и защита диссертаций : учеб. пособ. / А. Т. Ашеро́в. – Харьков : Изд. УИПА, 2002. – 136 с.
2. Івакин О. А. Основи епістемології: Теорія і методологія наукового пізнання : науковий посібник для студентів магістерського відділення та аспірантів / О. А. Івакин. – Одеса : Юридична література, 2000. – 112 с.
3. Лудченко А. А. Основы научных исследований : учеб. пособ. / А. А. Лудченко, Я. А. Лудченко, Т. А. Примак – Киев : О-во "Знання", КОО, 2000. – 114 с.
4. Ниренберг Джеральд И. Искусство творческого мышления / И. Д. Ниренберг ; пер. с англ. – Минск : ООО "Попурри", 1996. – 270 с.
5. Пушкар О. І. Основи наукових досліджень : конспект лекцій для студентів спеціальності 7.050109 усіх форм навчання / О. І. Пушкар, О. А. Єрмоленко. – Харків : Вид ХНЕУ, 2005. – 88 с.
6. Пушкарь А. И. Основы научных исследований и организация научно-исследовательской деятельности : учеб. пособ. / А. И. Пушкарь, Л. В. Потрашкова. – Харьков : Изд. ИНЖЕК, 2006. – 289 с.

7. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / В. І. Романчиков. – Київ : ІЗМН, 1997. – 248 с.
8. Сопко В. В. Основы научных исследований : учеб. пособ. / В. В. Сопко. – Київ : УМК ВО, 1990. – 148 с.
9. Томан І. Мистецтво говорити / І. Томан ; пер. з чес. – 2-ге вид. – Київ : Політвидав України, 1989. – 293 с.
10. Тофтул М. Г. Логіка : посібник / М. Г. Тофтул. – Київ : Видавничий центр "Академія", 2002. – 368 с.
11. Эхл Ю. Практическое руководство для всех, кто пишет дипломные, курсовые, контрольные, доклады, рефераты, диссертации: Успех без лишних проблем / Ю. Эхл. – Москва : Металлургия, 1997. – 243 с.

11.2. Додаткова

12. Аникин Б. А. Высший менеджмент для руководителей / Б. А. Аникин. – Москва : ИНФРА-М, 2000. – 136 с.
13. Беляцкий Н. П. Интеллектуальная техника менеджмента / Н. П. Беляцкий. – Минск : Новое знание, 2001. – 320 с.
14. Бовыкин В. И. Новый менеджмент: (управление предприятиями на уровне высших стандартов, теория и практика эффективного управления) / В. И. Бовыкин. – Москва : ОАО "Издательство "Экономика", 1997. – 368 с.
15. Дубров А. М. Моделирование рискованных ситуаций в экономике и бизнесе / А. М. Дубров, Б. А. Лагоша, Е. Ю. Хрусталева. – Москва : Финансы и статистика, 1999. – 176 с.
16. Жеребкін В. Є. Логіка / В. Є. Жеребкін. – Харків : Основа, 1995. – 256 с.
17. Зуб А. Т. Системный стратегический менеджмент: теория и практика / А. Т. Зуб, М. В. Локтионов. – Москва : Генезис, 2001. – 752 с.
18. Карданская Н. Л. Основы принятия управленческих решений / Н. Л. Карданская. – Москва : Русская Деловая Литература, 1998. – 288 с.
19. Коротков Э. М. Концепция менеджмента / Э. М. Коротков. – Москва : Издательско-консалтинговая Компания "ДеКА", 1997. – 304 с.
20. Колпаков В. М. Теория и практика принятия управленческих решений : учеб. пособ. / В. М. Колпаков. – Киев : МАУП, 2000. – 256 с.
21. Литвак Б. Г. Разработка управленческого решения : учебник / Б. Г. Литвак. – 2-е изд. – Москва : Дело, 2001. – С. 33 – 39.

22. Лудченко А. А. Основы научных исследований / А. А. Лудченко. – Киев : Знание, 2000. – 114 с.

23. Мухин В. И. Исследование систем управления / В. И. Мухин. – Москва : Экзамен, 2002. – 384 с.

24. Нонака І. Компанія, що створює знання / І. Нонака // Синергія. – 2001. – № 1. – С. 8–14.

25. Питерс Т. В поисках эффективного управления: опыт лучших компаний / Т. Питерс, Р. Уотермен ; [пер. с англ.]. – Москва : Прогресс, 1986. – 424 с.

26. Рузавин Г. И. Методология научного исследования / Г. И. Рузавин. – Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 1999. – 317 с.

27. Фареник С. Логіка і методологія наукового дослідження / С. Фареник. – Київ : Вид-во УАДУ, 2000. – 340 с.

11.3. Інформаційні ресурси

28. Сайт вищої атестаційної комісії України. – Режим доступу : <http://www.vak.org.ua/index.htm>.

29. Сайт національної академії наук України. – Режим доступу : <http://www.nas.gov.ua/ua/main.html>.

30. Сайт Українського інституту науково-технічної та економічної інформації (УкрІНТЕІ). – Режим доступу : <http://www.uintei.kiev.ua>.

11.4. Методичне забезпечення

31. Лепейко Т. І. Робоча програма навчальної дисципліни "Основи наукових досліджень" для студентів спеціалізації "Менеджмент організацій" денної форми навчання / Т. І. Лепейко, О. М. Миронова. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2009. – 37 с.

32. Методичні рекомендації до практичних занять з навчальної дисципліни "Основи наукових досліджень" для студентів напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент" усіх форм навчання / Т. І. Лепейко, І. А. Грузіна, М. О. Боярська, А. О. Малюкіна та ін. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 52 с.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Основи наукових досліджень" за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Наука та наукове мислення. Технологія дослідницької роботи					
Класифікувати науки. Виділяти їх основні функції, виокремлювати етапи становлення	Сутність основних категорій науки	Знання еволюції розвитку науки як системи знань	Ідентифікувати ключові етапи розвитку науки та проблеми кожного етапу	Ефективно формувати науковий погляд на сучасні проблеми	Відповідальність за розробку шляхів вирішення існуючих наукових проблем
Формулювати тему, проблеми, мету та завдання наукового дослідження	Сутність системних елементів теми наукового дослідження	Знання видів можливих наукових результатів	Виокремлювати системні елементи теми наукового дослідження, структурувати предметну область дослідження	Ефективно формувати наукові результати дослідження	Відповідальність за достовірність та обґрунтованість наукового результату

Продовження додатка А
Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6
Тема 2. Методика роботи з поняттями					
Встановлювати взаємозв'язок між поняттями та словами	Сутність категорії "поняття"	Знання основних видів понять	Розмежовувати родові та видові поняття, встановлювати взаємозв'язок між поняттями та словами	Презентувати результати визначення сутності основних наукових понять	Відповідальність за точність і коректність визначення певних понять
Тема 3. Технологія роботи з літературою					
Отримувати, обробляти, аналізувати інформацію з літературних джерел	Сутність та зміст наукової інформації	Знання основних вимог до наукової інформації	Вивчати та обробляти літературні джерела за темою дослідження	Презентувати результати аналізу літературних джерел	Самостійно складати анотації до наукових праць
Формулювати аналітичні висновки за результатами аналізу літературних джерел	Сутність основних технологій роботи з літературою	Знання основних методик аналізу літературних джерел	Використовувати технології "швидкого" читання	Презентувати аналітичні висновки за результатами аналізу літературних джерел	Відповідальність за достовірність використаної у процесі дослідження інформації
Тема 4. Подання результатів дослідження					
Обирати поведінкову роль консультанта	Сутність та зміст наукового дослідження	Знання видів наукових досліджень	Складати звіти з науково-дослідницької роботи	Ефективно подавати результати науково-дослідницької роботи	Відповідальність за точність результатів науково-дослідницької роботи

Закінчення додатка А
Закінчення табл. А.1

1	2	3	4	5	6
Тема 5. Методи та моделі наукового дослідження					
Застосовувати математичні методи та моделі в економічних дослідженнях	Сутність математичних методів	Знання основних різновидів математичних методів та моделей у економічних дослідженнях	Використовувати математичні методи дослідження економічних явищ та процесів	Презентувати результати застосування методів емпіричного дослідження економіки	Відповідальність за точність та достовірність результатів дослідження економічних явищ та процесів
Будувати математичні моделі взаємозв'язку між економічними явищами та процесами	Сутність математичної моделі	Знання основних різновидів математичних моделей взаємозв'язку між економічними явищами та процесами	Використовувати математичні моделі у дослідженнях взаємозв'язку між економічними явищами та процесами	Презентувати результати застосування математичних моделей у економічних дослідженнях	Відповідальність за правильність використання математичних моделей у дослідженнях економічних явищ та процесів

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	9
5. Теми практичних занять	10
5.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	11
6. Самостійна робота	13
6.1. Контрольні запитання для самодіагностики	16
7. Індивідуально-консультативна робота	17
8. Методи навчання	18
9. Методи контролю	21
10. Розподіл балів, які отримують студенти	27
11. Рекомендована література.....	34
11.1. Основна	34
11.2. Додаткова	35
11.3. Інформаційні ресурси.....	36
11.4. Методичне забезпечення	36
Додатки.....	37

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ"
для студентів напряму підготовки
6.030601 "Менеджмент"
денної форми навчання**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Грузіна** Інна Анатоліївна

Відповідальний за видання *Т. І. Лепейко*

Редактор *В. О. Бутенко*

Коректор *В. О. Бутенко*

План 2016 р. Поз. № 108 ЕВ. Обсяг 41 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*